

Değer Ölçütleri Kapsamında Özel Eğitim Sınıf Öğrencilerinin Bedensel Engelli Bireyler Hakkındaki Görüş ve Tutumları*

Yusuf YILDIRIM^a

Ziya Gökalp İlköğretim Okulu

Didem GÜVEN

Anadolu Üniversitesi

Öz

Bu çalışma, değer ölçütleri kapsamında özel eğitim sınıflarında öğrenim gören özel gereksinimli öğrencilerin bedensel engelli bireyler hakkındaki görüş ve tutumlarının neler olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Eskişehir Ziya Gökalp İlköğretim Okulu'nun kaynaştırma uygulamalarına dâhil olan özel eğitim sınıfında öğrenimini sürdüren; hafif derecede zihin engeli tanısı bulunan iki erkek öğrenci ve down sendromu tanısı bulunan bir kız öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma yönteminin desenlenmesinde nitel araştırma modellerinden kültür analizi deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri, nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış gözlem teknikleri ile toplanmıştır. Görüşme verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmış ve elde edilen veriler sayısallaştırılmıştır. Gözlem verilerinin çözümlenmesinde ise frekans hesaplamaları yapılmıştır. Görüşme ve gözlem teknikleri yoluyla elde edilen bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Değerler, Bedensel Engelli Öğrenci, Özel Eğitim, Özel Gereksinimli Öğrenci, Öğretim Programı.

Değer kavramı üzerinde alanyazında yapılan tanımlamalar incelendiğinde değerlerin; bireyin düşünce, tutum ve eylemlerinde birer ölçüt olarak ortaya çıkan ve toplumsal bütünlüğün ayrılmaz bir kültür ögesi olduğu (Çağlar, 2005; Özen, 2008; Turan ve Aktan, 2008) ortaya çıkmaktadır. Toplum yaşamında, bireyler içinde yaşadıkları grup, toplum ve kültürün değerlerini benimser, sonra bunları karar ve seçimlerinde birer ölçüt olarak kullanırlar.

* Bu makalenin ilk hali, 26-28 Ekim 2011 tarihleri arasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından düzenlenen Değerler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuştur.

a Yusuf YILDIRIM Bilişim Teknolojileri öğretmenidir. Çalışma alanları arasında eğitim teknolojisi, öğretim tasarımı, teknoloji yeterlikleri, teknoloji kullanım standartları, bilgisayar etiği, öğretim programı değerlendirme, web tabanlı öğrenme, değerler eğitimi, özel eğitim yer almaktadır. İletişim: Ziya Gökalp İlköğretim Okulu, Sütluçe Mah. Ulufafer Cad. No:87. Tepebaşı / Eskişehir. Elektronik Posta: akademionline@yahoo.com Tel: +90 222 322 2015 Fax: +90 222 323 1637.

Değerler bireylerden neyin istendiğini, insanlara neyin yasakladığını; neyin ödüllendirilip neyin yasaklandığını belirler (Güngör, 1993). Bu nedenle değerleri; bireylerin düşüncelerini, davranışlarını, tutumlarını belirleyen; arzu edilen, doğru veya yararlı olarak kabul edilen ölçütler olarak tanımlamak mümkündür (Çağlar, 2005; Güngör, 1993; Mehmedoğlu, 2006; Özen, 2008; Turan ve Aktan, 2008).

Turan ve Aktan (2008), eğitim alanında alanyazında yapılan çalışmalarını inceledikten sonra, araştırmalarda öğretmen ve öğrencilerin düşünce, tutum ve davranışlarını belirleyen ölçütlerin; "sorumluluk, eşitlik, adalet, özgürlük, hoşgörü, saygı, güdüleme, güven, bağlılık, özerklik, hırs, doğruluk, cesaret, kendine güven, yardımseverlik, dürüstlük, sevgi, itaat, başarı" üzerine yoğunlaştığını belirlemiştir. Değerler üzerine araştırma yapmanın başlıca amaçlarından biri, insanlarda var olan değer yönelimlerini belirlemek, bu yönelimlerin onların tutum, davranış, toplumsal deneyim ve rolleriyle ilgili etkileşimlerini ortaya çıkarmaktır (Mehmedoğlu, 2006). Bu çalışma özel gereksinimi olan bireylerin

değerler ölçütlerini ortaya koymak, bu ölçütlerin onların tutum, davranış, toplumsal deneyim ve rolleriyle etkileşimini gözlem ve görüşme yoluyla ortaya çıkarmak üzerine yoğunlaştığından, şimdi özel gereksinimi olan birey kimdir ve bu bireylerin eğitimi nasıl gerçekleştirilmektedir sorularına ilişkin yanıtlar verilecektir.

Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan araştırma sonucunda, Türkiye nüfusunun %12.29'unu özel gereksinimi olan bireylerin oluşturduğu görülmektedir (Başbakanlık, 2003). Türkiye nüfusu üzerinde böylesi bir orana sahip bireylerin eğitimi faaliyetleri özel eğitim kapsamında yürütülmektedir. Özel eğitim bu kapsamda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006). Yetersizliği olan öğrencilerin uygun eğitim hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanabilmeleri adına, bu öğrenciler için erken yaşlarda gerekli önlemler alınabilmeli, en az kısıtlayıcı ortamlardan yararlandırılabilir, ebeveynlerinin eğitime katılmaları sağlanabilmelidir (Güven, 2009). En az kısıtlayıcı ortamlar, özel gereksinimli bireyler için en uygun ortamdır. En az kısıtlayıcı ortamlardan bir tanesi ise kaynaştırma uygulamalarının yapıldığı ortamlar olarak bilinmektedir.

Değerler üzerine inşa edilmiş bir yaşama ve öğrenme alanı olarak görülebilen okullar da toplumu oluşturan bireylerin birlik ve beraberlik içerisinde, toplumları bir arada tutan değerler çerçevesinde bilişsel, psikomotor ve duyuşsal kazanımların gerçekleştirildiği kurumlardır (Erçetin, 2000; Özen, 2008; Turan ve Aktan, 2008). Özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitimi bu kurumlar içinde ayrı özel eğitim okullarında, normal eğitim okullarındaki özel eğitim sınıflarında ve normal eğitim okullarındaki normal sınıflarında sürdürülmektedir (Batu, 2000).

Alanyazında değerler eğitimine ilişkin çok fazla ve çok farklı çalışmaya yer verildiği görülmüştür. Bu araştırmada yapılan çalışmaların çok küçük bir kısmına yer verilemektedir. Alanyazından elde edilen araştırmaların bir kısmı; öğretmenlerin değerler algısı kapsamında görüş öneri ve algılarını belirlemeye, incelemeye ya da yönelimlerini analiz etme ve değerlendirmeye yönelik (Altunbaş, 2009; Balcı ve Yanpar Yelken, 2010; Çavdar, 2009; Güney, 2010; Özen, 2008; Özkan, 2009; Taştan, 2008) yapılmış; diğer bir kısmı ise değerler eğitimi kapsamında öğ-

retmen adaylarının tutumlarını ölçmeye (Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı, 2008; Yazıcı, 2011) çalışmıştır. Bir tanesi aynı anda hem öğretmen hem de öğrencinin okul hayatındaki sosyal değer algısını belirlemeyi (Turan ve Aktan, 2008) araştırmasına hedef seçmiş; bir diğeri ise, değerler eğitimine ilişkin ilköğretim öğrencilerinin tutumlarını belirlemeye (Tahiroğlu, Yıldırım ve Çetin, 2010) yönelik yapılmıştır. Yine ilköğretim öğrencilerine yönelik olarak kaynaştırma uygulamalarına dahil olan ve olmayan iki sınıfın değerler algısı kapsamında özel gereksinimli bireylere bakış açısını belirlemeye yönelik (Güven ve Yıldırım, 2011) olarak bir çalışmayla karşılaşılmıştır. Genel olarak değerler eğitimi başlığı altında yapılan çalışmalar yukarıda kısaca belirtilmeye çalışılmıştır. Alanyazında değerler üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde ilköğretim özel eğitim öğrencilerinin değer algıları üzerine bir uygulama çalışmasının olmadığı ve bu alanda böyle bir çalışmaya ihtiyaç olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle ilköğretim okullarında, özel eğitim öğrencilerinin düşünce, tutum ve davranışlarını belirleyen her bir ölçütün, değerler eğitimi kapsamında kendi kurum değerlerinin belirlenmesi için incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışma, hafif derecede zihin engeli tanıları ile down sendromu tanısı bulunan özel eğitim sınıfında öğrenimini sürdüren özel gereksinimli üç öğrencinin, bedensel engelli bireylere yönelik değer algılarını değerler eğitimi kapsamında incelemiştir.

Çalışmanın bedensel engelli bireylere yönelik olarak yapılmasının nedeni, özel gereksinimli öğrencilerin teneffüslerde bedensel engelli okul arkadaşlarıyla iletişim kurma çabası içine girmelerinin, bedensel engelli okul arkadaşlarına yardımcı olmaya çalıştıklarının araştırmacılar tarafından gözlemlenmesi ve bedensel engelli okul arkadaşlarına yönelik bu tutumlarının değer ölçütleri kapsamında incelenebilir olmasının araştırmacılar tarafından uygun görülmesidir.

Amaç

Bu çalışma, değer ölçütleri kapsamında özel eğitim sınıfında öğrenim gören özel gereksinimli üç öğrencinin bedensel engelli bireyler hakkındaki görüş ve tutumlarını belirlemeye amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma yönteminin desenlenmesinde nitel araştırma modellerinden kültür analizi deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Eskişehir Ziya Gökalp İlköğretim Okulu'nun kaynaştırma uygulamalarına dâhil olan özel eğitim sınıfında öğrenimini sürdüren ve hafif derecede zihin engeli tanısı bulunan iki erkek öğrenci ve down sendromu tanısı bulunan bir kız öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış gözlem teknikleri ile toplanmıştır.

Öğrencilerin araştırma kapsamındaki görüşlerini belirlemek amacıyla öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler öğrencilerle aynı anda ve kendileri ile birlikte belirlenen yer ve zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen altı adet sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Bu formun araştırma sorularını yanıtlayabilecek sorulardan oluşup oluşmadığını belirleyebilmek amacıyla alandan dört uzmanın görüşüne başvurulmuş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda düzeltilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Araştırmada altı adet görüşme sorusunun tamamı değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmacılarından biri, araştırma yapılan özel eğitim sınıfında değerler eğitimi kapsamında bedensel engelli bireylere yönelik tutumlarını belirlemeye ilişkin ders içi ve teneffüslerde gözlemler yapmıştır.

Araştırma süresince kullanılan kısa öyküler, Vuran ve Başalın (2005a, 2005b) Öykü Demeti 1 ve 2 kitabından seçilip çocuk edebiyatı alanında eğitimini almış bir uzmana gösterilmiş ancak uzman düzey açısından öğrencilerle uygun bulunmamıştır. Daha sonra araştırmacılar tarafından öykü yazılmasına karar verilmiştir. Yine Öykü Demeti 1 ve 2'den esinlenerek kısa öyküler hazırlanmıştır. Öyküler çocuk edebiyatı alanında uzmanlaşmış bir kişiye, özel eğitim anabilim dalında görev yapan bir öğretim görevlisine ve çocuk gelişiminde öğretim üyeliği yapan kişilere uzman görüşü almak üzere gönderilmiştir. Uzman kişilerden gelen görüş kapsamında son düzeltmeleri yapılarak uygulamaya hazır hale gelmiştir.

Veri Toplama Süreci

Verilerin geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak, öğrenciler ile sağlanan iletişimlerde öğrencilerin sözel olduğu kadar sözel olmayan davranışlarını da bütünüyle gözlemek, verilerin defalarca ayrıntılı bir şekilde izleme olanağını bulabilmek amacıyla,

verilerin toplanmasında videoteyp kayıtlarının yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmacı kaydın yapılmasının ardından o günün sonunda öncelikle dijital kameraya yapılan kaydı bilgisayarda izlenebilecek formata dönüştürmüştür. Daha sonra bilgisayara yüklenen kaydı bir başka DVD'ye kopyalayarak kaydın yedeklenmesini sağlamıştır. Yapılan kayıtlar araştırmacı tarafından defalarca izlenmiştir. Kaydı izlerken durdurmak yoluyla her bir kayıt için ayrıntılı betimleme yapılmıştır.

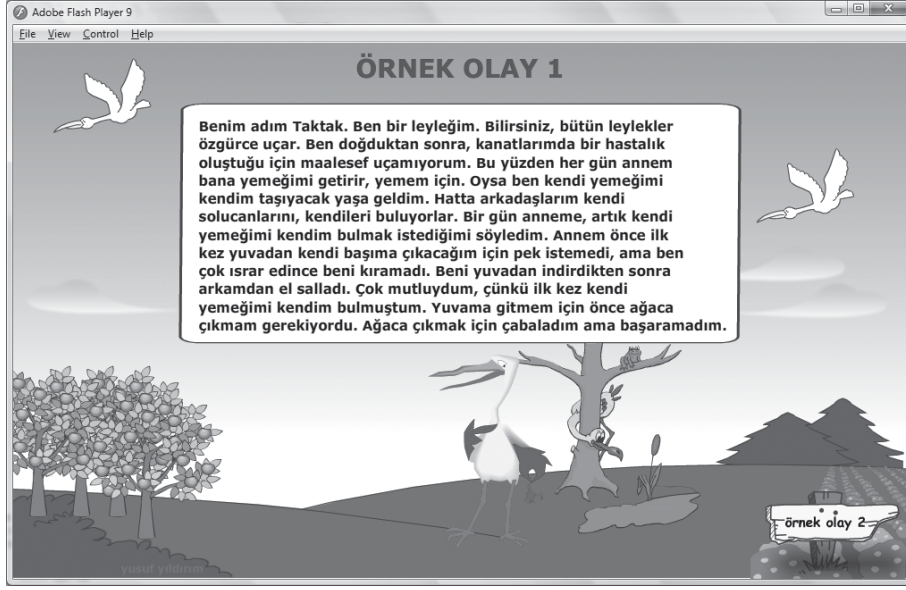
Araştırmacılarından biri kayıtları Sony marka taşınabilir kamera ile kendisi gerçekleştirmiştir. Böylece kayıt sırasındaki hareket eden objeleri kayıt etme olanağı bulmuştur. İki alan uzmanı ile yapılan toplantılar sonucunda araştırma sorularının ortaya çıkarılması amacıyla kayıtların araştırmacı tarafından tekrar izlenmesine karar verilmiştir. Kayıtlar araştırmacılar tarafından tekrar izlenmiştir. Araştırma sürecinde yapılan kayıtların dökümlerinin doğru yazılmışlığını kontrol etmek amacıyla kayıtların bir başka kişi tarafından izlenmesine karar verilmiştir. Bu aşamada temsili kaydın geliştirilmesi ve araştırma sorularının yanıtlanması amaçlanmıştır. Bu amaçla iki alan uzmanı ile toplantı yapılmış ve kayıtlar araştırmacı tarafından tekrar izlenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

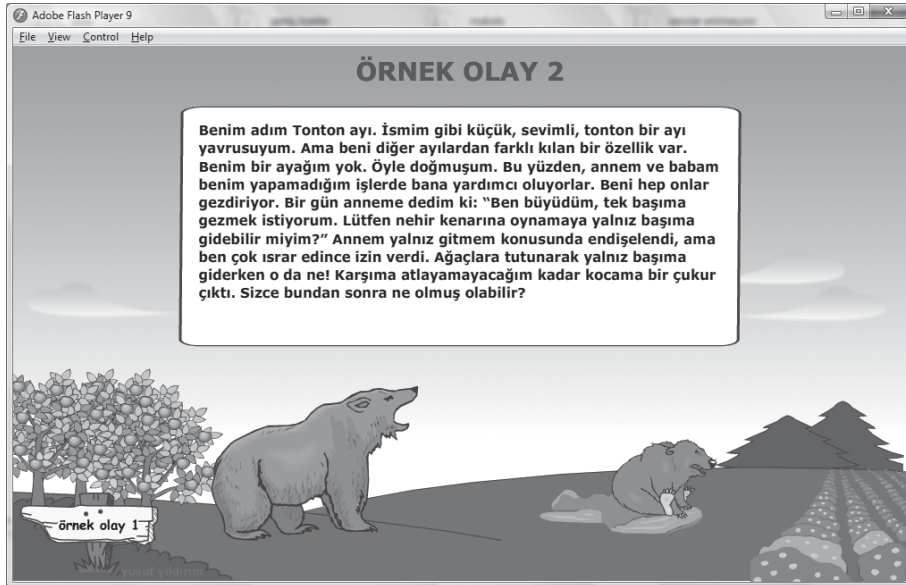
Görüşme verilerinin çözümlemesinde betimsel analiz tekniği kullanılmış ve elde edilen veriler sayısallaştırılmıştır. Gözlem verilerinin çözümlemesinde ise frekans hesaplamaları yapılmıştır. Görüşme ve gözlem teknikleri yoluyla elde edilen bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra elde edilen ses kayıtlarının bilgisayar dökümü yapılmıştır. Dökümün yapılmasından sonra her bir soru için alınan cevaplar ilgili indekslere işlenmiş ve soru bazında bir sınıflama yapılarak toplanan veriler betimsel analiz için hazır hale getirilmiştir. Bu çalışmada araştırmacılar ses dosyası halindeki yarı yapılandırılmış görüşme verilerini önce yazılı hale getirmişler ve bunları görüşme formlarına geçirmişlerdir. Araştırmacılar tüm veriyi okuyarak birlikte soru bazında temaları saptamışlardır. Elde edilen temalar "Görüşme Kodlama Anahtarı"na dönüştürülmüştür. Daha sonra araştırmacılar ve alandan bir uzman, bağımsız olarak araştırma kapsamındaki veri formlarını okuyarak görüşme kodlama anahtarında yanıtları içeren temayı kodlamışlardır. Görüşülen her birey için kodlama anahtarları doldurulduktan sonra, kodlama anahtarının tutarlılığı karşılaştırılmıştır.

Verilerin betimsel analizi için öncelikle, elde edilen verilerden yola çıkarak, alanyazın ve kavramsal çerçeveye göz önünde bulundurularak tematik bir çerçeve oluşturulmuştur. Oluşturulan tematik çerçevenin ve verilerin güvenilirliği için alan ve nitel araştırma bilgisine sahip beş uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacıların ve uzmanların işaretlemeleri karşılaştırılmış, görüş birliği / (görüş

ayrılığı + görüş birliği)*100 (Miles ve Huberman, 1994) formülü kullanılarak, araştırmanın güvenilirliği % 82 olarak hesaplanmıştır. Bu değer %80'i geçmesi nedeniyle, araştırmanın güvenilirliğinin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler, görüşme sonucu elde edilen ham verilerden doğrudan alıntı yapılarak desteklenmiş ve bulgular oluşturulmuştur.

Resim 1: Kısa Öykü 1

Resim 2: Kısa Öykü 2

Bulgular ve Yorumlar**Öğrencilerin Öyküyü Tamamlamaya Yönelik Görüşleri****Tablo 1.***Öğrencilerin Öyküyü Tamamlamaya Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı*

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Bu öyküden sonra sizce leyleğin başına ne gelmiş olabilir?	Açıklık	2
	Yaratıcılık	2
	Dürüstlük	2
	Yardımsızlık	3
	Açık Görüşlülük	3
	Uyum Sağlamak	2
	Kendine Güven	3
	Düşüncelilik	3
	Bağlayıcı olmak	2
Denemeye açıklık	2	

Öğretmenim, mesela ben yardım ederim. Birileri yardım edebilir. Kuşlar onu yuvasına uçururlar. [1. Öğrenci]

Uçamamıştır. Mesela kanatları yok, ya kolları. O zaman şey olmuş olabilir, yere düşmüş olabilir. [2. Öğrenci]

Yuvasına çıkmaya yardım ederdim. Şey yapardım, belki inerdim aşağıya. [3. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Öğrencilerin her üçü de yaratıcılık konusunda başarılı idiler. Çünkü öyküyü her biri kendi bakış açısına göre birbirinden etkilenmeden tamamlamıştır. Her biri kendine güvenerek soruları yanıtlamaya özen göstermiş ve başarılı bir şekilde dinleyerek etkinliğe uyum sağlamıştır. Yine öğrencilerin sıra alma davranışının gelişmiş olduğu; birbirlerinin konuşmasını kesmeden dinledikleri gerek ders katılımlarında gerekse etkinlik boyunca gözlemlenmiştir.

Tablo 2.*Öğrencilerin Öyküyü Tamamlamaya Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı*

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Bu öyküden sonra sizce Tonton Ayı'nın başına ne gelmiş olabilir?	Açıklık	2
	Yaratıcılık	3
	Dürüstlük	2
	Yardımsızlık	3
	Açık Görüşlülük	3
	Uyum Sağlamak	2
	Kendine Güven	3
	Düşüncelilik	3
	Bağlayıcı olmak	2
Denemeye açıklık	3	

Bence çukura düşmüştür. Annesi yardım etmiştir. [1. Öğrenci]

Çukurun yanından geçmiş olabilir. [2. Öğrenci]

Şey olmuştur. Sonra şeye gitmiştir. [3. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen görüşü

Öğrenciler, nezaket kurallarına uyarak birbirlerini dinlemişlerdir. Bireylerin öyküye bağlı olarak yanıt vermeye dikkat ettikleri gözlemlenmiştir. Birbirlerinden hiçbir şekilde etkilenmeden soruları yanıtlanmıştır. Her biri kendine güvenerek soruları yanıtlamaya özen göstermiş ve başarılı bir şekilde dinleyerek etkinliğe uyum sağlamıştır. Özgüvenlerinin yüksek olması nedeniyle öğrenciler cesur bir şekilde soruları yanıtlamakla birlikte soruya ve öyküye bağlı yanıtlar vermeye özen göstermişlerdir.

Öğrencilerin Öykü Karakterinin Engeline Yönelik Görüşleri**Tablo 3.***Öğrencilerin Öykü Karakterinin Engeline Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı*

Tablo 2.	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Öğrencilerin Öyküyü Tamamlamaya Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı	Doğruluk	2
	Hoşgörü	3
	Özsaygı	3
	Saygı	3
	Dürüstlük	2
	Açıklık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2
	Sevgi	2

Maalesef, uçamıyor öğretmenim. Yazık, onu çok sevdim ben... yardım etmek lazım. [1. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Öğrencilerin hepsinin özsaygısı çok yüksektir. Sevgi ve düşüncelilik, üzümlük kısacası duygular bildiren soyut ve gözlenmesi zor duygular olmasına rağmen öğrencilerin verdikleri yanıtlarda bu duygular konusunda oldukça hassas oldukları gözlemlenmiştir. Dinleme becerileri gelişmiştir ve öğrenciler birbirlerinin yanıtını dinlerken hoşgörülü olmuşlardır. Hiçbir şekilde birbirlerine müdahale etmemişlerdir.

Tablo 4.
Öğrencilerin Öykü Karakterinin Engeline Yönelik Görüşleri
Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
	Doğruluk	2
	Hoşgörü	3
	Özsaygı	3
Sizce Tonton Ayı'yı diğer aylardan ayıran en büyük özellik nedir?	Saygı	3
	Dürüstlük	2
	Açıklık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2
	Sevgi	2

Öğretmenim, doğuştan bir bacağı yok. [1. Öğrenci]

Ayağının birinde sorun var. Annesi yardım etmiştir. Çünkü yürüyemiyor. [2. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Öğrenciler bu soruda açık görüşlülük ve farklılıklara saygı kavramına ilişkin yapıcı yanıtlar vermişlerdir. Öğrenciler zihin engelli olarak tanılanmasına karşın gözlem yeteneklerinin gelişmiş olduğu net bir biçimde ortadadır. Birbirlerinin yanıtını dinlerken hoşgörülü olmuşlar ve hiçbir şekilde birbirlerine müdahale etmemişlerdir. Etkinlik süresince duygu ve düşüncelerini net bir biçimde, özgürce ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin Öykü Karakterine Empati Kurmaya Yönelik Görüşleri

Tablo 5.
Öğrencilerin Öykü Karakterine Empati Kurmaya Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Taktak kendisini nasıl hissediyordu?	Empati	2
	Doğruluk	2
	Hoşgörü	2
	Açıklık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2

Üzgün, yemeğini kendi, şey, yapamıyor, ondan sonra ağaca çıkamıyor, uçamıyor. [1. Öğrenci]

Şey, kendini kötü hissediyor. Çünkü yemek yiyemiyor. [2. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Bu etkinliğe sadece iki erkek öğrenci yanıt vererek katılmıştır. Diğer kız öğrenci katılmamıştır. Katılan iki öğrenci bu soruya çok açık cevaplar vermiştir ve nezaket kurallarına uyarak birbirlerini dinlemiş; sözlerini kesmemişlerdir. Saygılı bir biçimde etkinliği sürdürmeye devam etmişlerdir. Alınan yanıtın

anlaşılacağı üzere özel gereksinimli öğrencilerin empati kurabildikleri bu soruda görülmektedir. Bu etkinliklere sınıf ortamında da yer verildiğinde, öğrenciler sadece bu etkinlikte empati gerektiren her etkinlikte kendilerini karşı taraftaki karakterlerin yerine koyabilmektedir. Hatta çoğu durumlarda normal olarak adlandırılan akranlarından çok daha duyarlı olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 6.
Öğrencilerin Öykü Karakterine Empati Kurmaya Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
	Empati	2
	Doğruluk	2
Tonton Ayı kendisini nasıl hissediyordu?	Hoşgörü	2
	Açıklık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2

Kötü hissediyor. Çünkü öğretmenim, bacağı yok. [1. Öğrenci]

Yürüyemediği için Tonton Ayı kendisini mutsuz hissediyor. [2. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Bu etkinliğe sadece iki erkek öğrenci yanıt vererek katılmıştır. Diğer kız öğrenci katılmamıştır. Katılan iki öğrenci bu soruya çok açık cevaplar vermiştir ve nezaket kurallarına uyarak birbirlerini dinlemiş ve sözlerini kesmemiştir. Saygılı bir biçimde etkinliği sürdürmeye devam etmişlerdir. Empati kurma becerileri oldukça yüksek bir düzeyde olduğu yine bu soruda görülmektedir.

Öğrencilerin Engelli Bireylere Yönelik Farkındalıkları

Tablo 7.
Öğrencilerin Engelli Bireylere Yönelik Farkındalıkları Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
	Doğruluk	2
	Saygı	2
	Yardımsızlık	2
Siz insanlarda da böyle farklılıklar görüyor musunuz?	Dürüstlük	2
	Eşitlik	2
	Açıklık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2
	Sosyal sorumluluk	2
	Farkındalık	2

Görüyorum. Bizim orda var mesela, bacağı sakat var. [1. Öğrenci]

Evet görüyorum. Ayağı sakatsa yardım etmeliyiz. [2. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Bu etkinliğe sadece iki erkek öğrenci yanıt vererek katılmıştır. Bu öğrenciler durumu genellemiştir. Diğer öğrenci soruya yanıt verememiştir. Gözlem yapılan öğrenciler farklı olarak nitelendirilen bedensel engelli bireye okul bahçesinde yardım etmektedirler ancak bunu hiçbir şekilde etkinlik sırasında örnek olarak göstermemişlerdir. Bedensel engelli akranlarına karşı okul ortamında her zaman yardımcı olmuşlardır ve bunun kendileri için çok özel bir durum olması sebebiyle heyecanla gelip sınıfta bunu paylaşmaları genelde gözlemlenen bir durumdur (öğretmen gözlem defterinden).

Tablo 8.
Öğrencilerin Engelli Bireylere Yönelik Farkındalıkları Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Siz insanlarda da böyle farklılıklar görüyor musunuz?	Doğruluk	2
	Saygı	2
	Yardımsızlık	2
	Dürüstlük	2
	Eşitlik	2
	Açıklık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2
	Sosyal sorumluluk	2
Farkındalık	2	

Normalde bacağı yok, yardım etmeliyiz. [1. Öğrenci]

Birisi tekerlekli sandalyede olabilir. Ona yardım etmeliyiz. [2. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Etkinliğe hâlâ iki erkek öğrenci katılmaktadır. Öğrenciler, bedensel engel kavramının ve bedensel engelli bireye karşı nasıl davranmaları gerektiğinin farkındadır. Ancak okulda tenffüs süresince her zaman yardım ettikleri ve bir başka sınıfta okuyan arkadaşlarını örnek vermeleri dikkat çekici bir bulgudur. Öğrencilerin, etraflarında normal olarak adlandırılan akranlarıyla eşdeğer hatta duruma göre daha iyi gözlem yaptıklarını bu araştırmadaki sonuçlar göstermektedir.

Öğrencilerin Öykü Karakterinin Duygularına Yönelik Görüşleri

Tablo 9.
Öğrencilerin Öykü Karakterinin Duygularına Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Siz Taktak'ın yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?	Empati	2
	Doğruluk	2
	Yardımsızlık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2

Taktak'ın yerinde olsaydım, kötü hissedirdim. Annemden yardım isterdim. [1. Öğrenci]

Kendimi kötü hissedirdim. Kanatlarım kırık uçmazdım, yürüyemezdim. Çünkü yok. [2. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Öğrenciler engelli bireye karşı empati kurmayı sadece etkinliklerde değil, sınıf içi okuma etkinliklerinde de başarabilmektedir (öğretmen gözlem defterinden). Etkinlik boyunca karşılıklı saygı korunmuştur.

Tablo 10.
Öğrencilerin Öykü Karakterinin Duygularına Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Siz Tonton'un yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?	Empati	2
	Doğruluk	2
	Yardımsızlık	2
	Açık Görüşlülük	2
	Düşüncelilik	2

Şey öğretmenim. Yürüyemezdim. [1. Öğrenci]

Öğretmenim üzülürdüm. [2. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Öğrenciler duygu ve düşüncelerini engeli olmayan bireylere göre çok daha net ifade etmektedirler. Etkinliğe katılım, dinleme konusunda oldukça başarılıdır. Öğrenciler bu duyguyu dile getirirken sadece sözel olarak dile getirmemişler aynı zamanda bunu jest ve mimiklerle de hissettirmişlerdir.

Öğrencilerin Öykünün Başlığına Yönelik Görüşleri

Tablo 11.
Öğrencilerin Öykünün Başlığına Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Bu öykümüzün başlığı sizce ne olabilir?	Saygı	3
	Açıklık	3
	Girişim	3
	Nezaket	3
	Sıra alma	3

Leylek uçmuyor. [1. Öğrenci]

Taktak [2. Öğrenci]

Uçamayan leylek [3. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Sohbetlerde sıra alma, sınıf içinde ve dışında birbirlerine, büyüklere ve küçüklere karşı saygılı olma gibi değerler eğitimi kapsamına giren başlıklarda oldukça olumlu ve başarılı davranışlar sergiledikleri araştırmanın ortaya koyduğu bulgulardan bir tanesidir.

Tablo 12.
Öğrencilerin Öykünün Başlığına Yönelik Görüşleri Temasının Alt Temalara Göre Dağılımı

Tema	Video Sonucu Elde Edilen Davranış	Sayı
Bu öykümüzün başlığı sizce ne olabilir?	Saygı	3
	Açıklık	3
	Girişim	3
	Nezaket	3
	Sıra alma	3

Bacağı yok ayı, bacağı olmayan ayı, hıh tamam. [1. Öğrenci]

Küçük ayı, büyük ayıyla küçük ayı. [2. Öğrenci]

Ayı gidemiyor. [3. Öğrenci]

Gözlem Yapan Öğretmen Görüşü

Etkinlik her 3 öğrenci tarafından çok güzel dinlenmiş, tüm sorulara cevap verme girişimi muhakkak olmuştur. Ayrıca "Ben bu soruya yanıt vermek istemiyorum." şeklinde etkinliğe katılmama gibi bir durum hiçbir şekilde söz konusu olmamıştır. Yanlış da olsa öğrenci yanıt verme hakkını kullanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Alanyazında değerler üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, ilköğretim özel eğitim sınıfı öğren-

celerinin değer algılarını inceleyen bir çalışmanın olmadığı ve bu çalışmanın alanda öncü bir çalışma olacağı söylenebilir. Değerler toplumdan topluma, okuldan okula ve bireyden bireye farklılıklar gösterebilmektedir (Turan ve Aktan, 2008). Bu durum özel gereksinimli öğrenciler içinde benzerlikler göstermektedir. Farklı tanımlara sahip özel gereksinimli öğrencilerin verdikleri yanıtlar benzerlik gösterdiği kadar farklılıklar da göstermektedir. Yazıcı (2011), öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada öğrenim görülen üniversite ve babanın eğitim durumunun demokratik değerler algısını farklılaştırdığı sonucuna ulaşmıştır. Normal olarak adlandırılan öğrencilerde bile değerler algısını bu değişkenler etkilerken; bu çalışmada yer alan özel gereksinimli bireylerin yanıtlarının farklılık göstermesinin çok normal karşılanması gerekmektedir.

Yapılan bu araştırma, öğrencilerin empati kurma yolu ile farklı durumlar karşısında genelleme yaparak görüş ve önerilerini bildirirken problem çözme becerilerini sergileyebildiklerini göstermektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin öykü hakkında sorulan sorularda, kendilerini öyküdeki bedensel engelli karakter yerine koyarak empati kurabildikleri yapılan gözlemler, görüşmeler ve öğretmen tarafından tutulan öğrenci notlarıyla saptanmış ve belgelenmiştir. Bu bulgular Rehber (2007) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Rehber, empati kurabilen, empati kurma eğilimi yüksek olan öğrencilerin problem çözme davranışlarının yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Yine Dereli ve Alpay (2011), normal olarak adlandırılan çocuklara değer kazandırmada duygusal ve bilişsel empatik eğilimin ve işbirliği yapma karakter özelliklerinin kazandırılmasının önemine işaret etmektedir. Alanyazında ve özel gereksinimli öğrencilerin verdikleri yanıtlara bağlı olarak, akranlarıyla eş değer çatışma çözme ve empati kurma becerisine sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgu, araştırmanın en önemli bulgularından birini oluşturmaktadır.

Özel gereksinimli öğrencilerin bedensel engelli bireylere yönelik verilen örnekleri farklılık gösterse de bu bireylere karşı her zaman saygılı ve yardımsever olunması gerektiği, özel gereksinimli öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Bu bulgu Yıldırım, Demir ve Kaya (2011) tarafından aynı okulda normal gelişim gösteren öğrencilerle gerçekleştirilen bir araştırma bulguları ve Güven ve Yıldırım'ın (2011) ilköğretim öğrencileriyle yaptıkları araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Yıldırım ve arkadaşları, öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgularda öğrencilerin düşüncelerini,

davranışlarını, tutumlarını belirleyen; arzu edilen, doğru veya yararlı olarak kabul edilen ölçütlerden birini saygı olarak belirlemiş; öğrencilerin yardımlaşmayı rekabete tercih ettiklerini saptamışlardır. Araştırmanın yapıldığı okulda normal gelişim gösteren öğrencilerin genel olarak böylesi değer algılarına sahip iken özel gereksinimli öğrencilerin yardımseverlik noktasında daha eğilimli olmaları, özel gereksinimli öğrencilerin insani değerlere ilişkin pozitif bir algıya sahip olduklarını göstermektedir.

Yapılan bu araştırmada da öykü tamamlama tekniği kullanılmıştır. Bu teknik öğrencilerin öğretim süresince verilen ve öyküyle ilişkili değerleri ifade etmede etkili olduğu sonucunu göstermektedir. Özdemir, Şahan, Nergis ve Akıncı (2011), tarafından yapılan araştırmada da çizgi film izletilerek istenilen değerlerin daha somut verileceği gözlenmiştir. Görsellerle desteklenen öğretim yöntemlerinin değer öğretmede ya da değer ifade etmede etkili olduğunu bu araştırmalar göstermektedir.

Yapılan gözlem ve görüşmelere bağlı olarak özel gereksinimli öğrencilerin, öykülerde dramatize edilen olayları, bedensel engelli bireylere ve kendi hayatlarına yönelik olarak olumlu bir şekilde genelleyebildikleri, görüşme sırasında sorulan sorulara karşı görüş ve önerilerini bildirirken yaratıcı ve özgün fikirler üretebildikleri, sınıf içinde ve dışında saygı, yardımseverlik ve sohbetle sıra alma davranışlarını gösterdikleri gözlem yapılan süreç boyunca ve görüşme sorularına verilen cevaplarla ortaya konmuştur.

Ayrıca yapılan bu araştırma, değerler eğitimine ilişkin kazanımların sadece normal olarak adlandırılan öğrencilerin öğretim programlarında değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin öğretim programlarında da yer alabileceğini göstermiştir.

İlköğretim kaynaştırma uygulamalarına dâhil olan özel eğitim sınıfında öğrenim gören özel gereksinimli öğrencilerin, öykü tamamlama tekniği kullanılarak değer algısı kapsamında bedensel engelli bireylere yönelik görüş ve tutumlarının neler olduğunu belirlemek amacıyla yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda;

- Özel gereksinimli öğrencilerin öykü tamamlarken bedensel engelli bireylere yönelik genel olarak olumlu bir tutum sergiledikleri,
- Özel gereksinimli öğrencilerin yapıcı ve olumlu bir şekilde bedensel engelli bireylerin yararına yönelik öyküyü tamamladıkları,
- Özel gereksinimli öğrencilerin öykü tamamlama konusunda bedensel engelli bireylere yönelik son derece yardımsever ve saygılı olduğu,

- Özel gereksinimli öğrencilerin kendilerini öyküdeki bedensel engelli karakter yerine koyarak empati kurabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Öğretmenler özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabulüne ilişkin;

- Drama yöntemi kullanarak özel gereksinimli öğrencileri anlamaya yönelik etkinlikler yaptırabilirler.
- Öğrencilerinden özel gereksinimli öğrencilere yönelik öyküler yazmalarını isteyip sınıf ortamında okutarak empati kurma, bu öğrencilere yardım etme, sosyal sorumluluk gibi konularda duyarlılıklarını attırabilirler.
- Okullarında öğrenimini sürdüren özel gereksinimli öğrencilere yönelik gözlemler yaptırıp öğrencilere ilişkin projeler geliştirilmesi sağlanabilir.

In The Context of Value Criteria, Special Education Class Students' Opinion and Attitude about Physically Handicapped People*

Yusuf YILDIRIM^a

Ziya Gökalp Primary School

Didem GÜVEN

Anadolu University

Abstract

The aim of this study is to determine the opinion and attitude of students, who study in special education class, have special needs about physically handicapped people in the context of value criteria. This research has been carried out with three students who have continued their education in special education class have joined the integration practices of Eskişehir Ziya Gökalp Primary School. The male students who have been diagnosed with mild intellectual disability participated in the survey and the female student who has been diagnosed with down syndrome participated in the survey. The cultural analysis design of the qualitative research models is used for designing of the research method. The data of research have been collected using the semi-structured interview and non-structured observation techniques of qualitative data gathering techniques. The descriptive analysis technique is used to analysing of interview data and the obtained results are digitized. The frequency calculating is made to analysing of interview data. The obtained results are defined and interpreted with using the interview and observation techniques.

Key Words

Values, Physically Handicapped Student, Student in Special Needs, Instructional Program.

When the definitions which are in the literature about concept of value are examined, it is able to defined that the values are criteria as determining the ideas, attitudes, behaviours of people and they can be acceptable true of false criteria (Çağlar, 2005; Güngör, 1993; Mehmedoğlu, 2006; Özen, 2008; Turan & Aktan, 2008). After the studies are analysed about education in literature, it is indicated that criteria which are determined the

thoughts, attitudes, and behaviours of teacher and students centred on 'responsibility, equality, justice, freedom, tolerance, consideration, motivation, confidence, loyalty, autonomy, ambition, trueness, courage, self-confidence, helpful, honesty, love, obedience and success.

One of the main aims of making study about values is to determining the people's tend to value and bring out the interaction about attitude, behaviour, social experience and roles of these tendencies (Mehmedoğlu, 2006). The current study focuses on determining the value criterion of special needs people and bringing at the interaction about their attitude, behaviour, social experience and roles of these tendencies, and for this reason, some answers which will be given about who special needs people are and what kind of education must be given to them.

In result of the research which is made by Prime Ministry Administration for disabled people; it is seen that 12.29% of Turkey's population are special needs people (Başbakanlık, 2003). Turkey has so much special needs people, so that education

* This study was presented at the Values Education Symposium, October 26–28, 2011, Eskişehir Osmangazi University, Eskişehir, Turkey.

a Yusuf YILDIRIM is a teacher of Informatics Technologies. Among his working fields there are education technologies, instructional design, technology abilities, technology usage standards, computer ethics, evaluation of education program, web-based learning, values education and special education. Correspondence: Ziya Gökalp İlköğretim Okulu, Sütluce Mahallesi, Uluzafer Cad. No: 87, Tepebaşı/Eskişehir-Turkey. E-mail: akademionline@yahoo.com Phone: +90 222 322 2015 Fax: +90 222 323 1637.

of these people is given with special education for handicapped people. The special education for handicapped people is defined as an education which is continued as depending efficiency in their academic discipline with educated staff for their education and needs, education programmes and methods depending on their qualifications on whole development issue (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). For handicapped students can be given the best education; can be taken measures in students early age for them, they should be able to make use of low restricted areas and it must be good their parents on attending the education (Güven, 2009). The low areas are most suitable areas for special needs people. It is known that one of the low restricted is integration application areas.

The schools which are establishment building on values can be seen as teaching and living areas, and have been possessed outcomes of the cognition, psychomotor and affective in unity (Erçetin, 2000; Özen, 2008; Turan & Aktan, 2008). The education of special needs students has been continued in special education schools, in special education classes in the public schools and in ordinary classes in the public schools in that establishment (Batu, 2000).

It can be seen that concerning the training of values are given place to study too much and too different in literature. In current study has less of them. Some of them are made to determining of teachers' suggestions, examination or analyse of tendency and assessment it (Altunbaş, 2009; Balcı & Yanpar Yelken, 2010; Çavdar, 2009; Güney, 2010; Özen, 2008; Özkan, 2009; Taştan, 2008); other part of it has tried to measuring of teacher candidates' attitudes (Dilmaç, Bozgeyikli, & Çıkkılı, 2008; Yazıcı, 2011). The other group of studies has aimed to determining the social values perception of both teacher and student in school life (Turan & Aktan, 2008; Yıldırım, Demir, & Kaya, 2011); so the other one has an aim to determine the primary students' attitudes in context of value education (Tahiroğlu, Yıldırım, & Çetin, 2010). The different study has also been tried to determining thoughts of two classes, which are included or excluded the integration applications, about special needs people in context of value perception for primary students (Güven & Yıldırım, 2011). Generally, it has been tried to briefly indicate the studies which has made about values education. When the researches has been analysing in literature, it is observed that there is not any study about value perception of primary special education student, so that it has been needed a study like that in this area. For that reason, in primary schools, every criteria determining of special education students' thoughts,

attitudes, behaviours should be analysed for determining the establishment value in context of value education. This study has analysed with the male students who has diagnosed mild intellectual disability and the female student who has diagnosed down syndrome in context of value education with tend to value perception to physically handicapped people, and these special needs students has continued their education in special education class.

Aim

The aim of the current study is to determine the thoughts and attitudes about physically handicapped people of three special needs student who has continued their education in special education class have been diagnosed with mild intellectual disability and down syndrome in context of value criteria.

Method

The current analysis design of the qualitative research models is used for designing of the research methods. The cultural analysis is a method using to description how a person's or a group's value or beliefs can be influenced the behaviours.

Working Group

The current study is carried out with three special needs student who have different pedagogic and medical diagnosis in 2010-2011 academic year.

Data Collection Tool and Data Collection

The data of research have been collected using the semi-structured interview and non-structured observation techniques. The semi-structured interview has been done with students for determine their opinion about the research.

The interviews have been done with students in the same time and in place which has been decided together. The five-question interview form has been prepared as data collection tool by researchers. The interview form has been re-corrected after the suggestions of four experts who are asked for advice about the questions in the form. The whole interview questions have been evaluated in research. One of the researchers has observed about attitudes of physically handicapped people in context of value education in the special education class which is made the research. The main aim of this study's

tendency to physically handicapped people is that special needs students are related to physically handicapped schoolmates so much in break times. The researchers have observed that special needs students have tried to communication with physically handicapped schoolmates in break times. For that reason, both of two researchers have decided to make this study in context of value education.

During the research process, selected short stories of Vuran and Başal's (2005a, 2005b) books which Öykü Demeti 1 and Öykü Demeti 2 have not been approved for students because of their level by expert who has education on children literature. Later than, it has been decided to writing the story by the researchers. The short stories which have been written are inspired by Öykü Demeti 1 and Öykü Demeti 2. The stories have been sent to an expert who has education on children literature, an academician and a lecturer who is working on child development. The stories have been prepared with final advices of experts.

The Process of Data Collection

It has been decided to videotape recording on data collection for observing the data examine in detailed, to completely observing of students' behaviours on both visual communication and nonverbal communication and provided to validity and reliability of data.

The researcher has prepared the records which have been recorded by digital camera to watchable on computer in same day after the recorded. Later than, the researcher has backed up the records on DVD. The researcher has watched the records which have been recorded several times. Every record has been described when it has been watching.

One of the researchers has recorded his own with Sony brand portable camera. In this way, the researcher can be recorded students on the move. It has been decided to watching the records again to research question after meeting of two domain experts. The records have been watched by the researchers. It has been decided that it should be watched by another person. In this process, it has been aimed to develop the record and answering the research questions. For that reason, two domain experts have been met and the researchers have watched the records again.

Data Analysis and Interpretation

The descriptive analysis technique has been used to analyse of interview data and obtained data have

been digitized. The frequency calculating is made for the analysis of observation data. The obtained finding is identified and interpreted with techniques of interview and observation. After interviews have been completed, obtained voice-recordings are taken print out. After the print out which is taken, it has been prepared to descriptive analysis of data which has been collected to categorize the questions and the answers which are replied for every question which has been recorded in index.

In this study, first of all, the researchers write the semi-structured interview data from voice files, and record them on forms of interview. The researchers read the all data and determine the theme of questions. The obtained theme has been turned into 'Interview Coding Key'. Later than, the researchers and an expert in his field code the theme which has context of answers in interview coding key independently reading the data form in context of research. After the coding key is filled for every person who has been met it compares to its consistency.

It has been done a thematic frame considering the frame of literature and contextual based on obtained data for analysing the descriptive analysis of data in first. The five experts who are field in qualitative research information has been asked about the obtained thematic frame to data reliability. The ticks of researchers and experts are compared with each other, they have digitized as 82% of research reliability using the (Miles & Huberman, 1994) agreement $(\text{difference of opinion} + \text{agreement}) * 100$ formula. This percentage has passed 80%, for this reason, this research has reliability. The obtained data has been supported directly taking from raw data which is obtained results of meetings and the findings are obtained.

Results

One of the questions is 'According to you, what happened to Taktak Stork after this story?' and the students give the answers of 'helpful, open-minded, self-confidence, thoughtful' in context of value perception. Observing teacher indicates the students' behaviours of 'creativity, time-turing.' The first question of other story is 'According to you, what happened to Tonton Bear after this story?' and the answers are given such as 'creativity, helpful open-minded, self-confidence, thoughtful, open to experience.'

In observations, the records which are kept such as answering without influenced each other. The answers of 'tolerance, self-esteem, respect' are the

most giving answers to the question of 'According to you, what is the biggest qualification of Taktak Stork separating from the other storks?'. 'The expressions of love, thoughtful, sadness' are observed by teacher. The answers which are given 'tolerance, self-esteem and respect' to the question of 'According to you, what is the biggest qualification of Tonton Bear separating from the other bears?' in teacher's observation notebook, there are several expressions like 'students give answers constructively about the question in context of open-minded and differences'. The questions of 'How does Taktak Stork feel herself?' and 'How does Tonton Bear feel himself?' are given the clearest answer is 'empathy'. It is emphasized the expression of 'only two male students have joined this activity' in observation.

'The social responsibility and awareness' are answers in context of value to question of 'According to you, have humans like these differences?' the other obtained finding is that students are aware of context of physically handicapped and how you should behaviour to a handicapped people.

The students are able to establish 'empathy' answering the question of 'If you were Taktak Stork or Tonton Bear, how do you feel about it?'. It is also indicated in observation that 'student are able to establish empathy in class activities.'

'Respect and time-turing' are given answers to question of 'According to you, what should be the headline of this story?' The teacher has taken a note as 'the abilities of students which are listening and time-turing are develop during the conversation.'

Interpretation and Result

When the researches has been examined in literature about values, it is observed that there is not any study to examining on primary special education class students' value perception, and it can be said that this study is going to be a pioneering study in this field. The values have differences from society to society, from school to school and from person to person. The special needs students have also that differences. The answers of special needs students, who have different diagnosis, show differences from each other as similarities each other. In study which is done, by Yazıcı (2011), with teacher candidates is obtained the result that university and father's educational status cause the differences on democratic values perception. The students, who are called ordinary can also impressed by these variants about values perception, it should be reacted normally that the answers of the special needs people have

differences in this study.

This study shows us that when the students are talking about their opinions and suggestions on different situations establishing empathy, they can show their problem solving ability. It has been determined and certified that the special needs student can empathized with putting in themselves into physically handicapped character in the story, in asking questions about stories, by observations, negotiations, and students' notes which are taken by teacher. These findings have parallels with the research which is done by Rehber (2007). Rehber determines that students who can establish empathy and have tendency to establish empathy, have ability to behaviours of problem solving s much. Dereli and Alpay (2011) emphasize the importance of giving character qualifications such as affective and cognitive about values to students, who are called ordinary. It can be said that they have ability to establish empathy and problem solving as their equals. These findings are the most important finding of this research.

The special-needs students determine that it always should be shown helpful and respectful to physically handicapped people, although the examples of special needs people have differences to physically handicapped people. This finding which is done with students who have normally development in same school by Yıldırım et al. (2011), have parallels with results of research which is done with primary school students by Güven and Yıldırım (2011).

In findings which has been obtained from meetings with students; Yıldırım et al. (2011) determine that one of the criteria is respect determining of students' thoughts, behaviours, attitudes, desirable can be accepted true or benefit; and they confirm that the students prefer helping each other to rivalry each other. Although the students who have normal development, generally have such these value perceptions and special needs student have more tendency to helpful, in that reason, it is shown that they have positive perception of human values.

The story completing technique is used in this study. It is shown that during the education, this technique has influence results on expressing of students about values of the story. In the study which has done by Özdemir, Şahan, Nergis, and Akıncı (2011), it is observed to give more perceptibly the wished value watching cartoon. This researches show us that the teaching methods which are supported imagines, have influence on value expressing or teaching. It is shown clearly with their answers that the special needs student can generalize in positively the events

which are dramatized in stories, intends to physically handicapped people and their own life, during the meeting, they can produce creative and original opinions expressing their opinions and opposing view answering the questions, they show respectful and helpful and time-turing in conversation depending on observations and meetings. Additionally, it is shown that this study can take part in not only educational programme of students who are called ordinary but also educational programme of special needs people.

The results, which are obtained aiming of determine what attitudes and opinions of the primary special needs students who include the integration applications continue their education in special education class of tend to physically handicapped people in context of value perception using the story completing technique, are indicated below that;

- The special needs people generally show a positive attitudes for physically handicapped people completing the story.
- The special needs students complete constructively and positively the story for benefits of physically handicapped people.
- The special needs students have extremely respectful and helpful for physically handicapped people.
- It is obtained that special need students can establish empathy putting themselves into physically handicapped character in the story.

Proposals

Teachers can do things below about social acknowledgment of special needs students;

- Teachers can prepare the applied activities for understanding of special needs students.
- Teachers are able to increase students' sensitivity about social responsibility, helping to special needs students, establishing empathy, wanting from them to write stories and read the stories in class.
- It can be developed the projects which are done observing about the special needs students who continue their education in their school.

References / Kaynakça

- Altunbaş, A. (2009). *Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ve çalışma değerlerinin analizi* (Altındağ ilçesi örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Balci, F. A. ve Yanpar Yelken, T. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin "değer" kavramına yükledikleri anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 81-90.
- Başbakanlık. (2003). *Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Türkiye Özürlüler Araştırması geçici sonuçları*. http://ozida.gov.tr/tr_files/index.htm adresinden 16 Temmuz 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 35-45.
- Çağlar, A. (2005). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 2*. (Ed. M. Sevinç). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çavdar, M. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin bireysel değerlerinin çok boyutlu incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Dereli, E. ve Alpay, A. (2011). Orta öğretim öğrencilerinde empatik eğilim, işbirliği yapma karakter özelliği, insani değerler ve bu özellikler arasındaki ilişkiler. *Değerler Eğitimi Sempozyumu bildiri özetleri kitabı* içinde (s. 33). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Dılmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 69-91.
- Erçetin, Ş. (2000). İlköğretim okulları hangi değerlerle yönetiliyor? *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 31-43.
- Güney, G. E. (2010). *Sınıf öğretmenlerinin değerler yöneliminin ve öğrencilerine aktarmak istedikleri değerlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güven, D. (2009). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamalarına katılan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Güven, D. ve Yıldırım, Y. (2011). Kaynaştırma uygulamalarına dâhil olan ve olmayan iki sınıfın özel gereksinimli bireylere bakış açısını değerler açısından inceleyen bir karşılaştırma çalışması. *Değerler Eğitimi Sempozyumu bildiri özetleri kitabı* içinde (s. 29). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Resmi Gazete. 26184: 31.05.2006.
- Mehmedoğlu, A. U. (2006). Gençlik, değerler ve din. Y. Mehmedoğlu ve A. U. Mehmedoğlu (Ed.), *Küreselleşme ahlak ve değerler* içinde (s. 251-320). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). California: Sage.
- Özdemir, Z., Şahan, F., Nergis, E. ve Akıncı, A. (2011). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerine değerler eğitimi kazandırılmasında çizgi filmlerin etkisi. *Değerler Eğitimi Sempozyumu bildiri özetleri kitabı* içinde (s. 36). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Özen, R. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel değerlere ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 41-52.

Özkan, S. (2009). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin aile değerlerinin incelenmesi* (İstanbul ili Avrupa yakası örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Rehber, E. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Tahiroğlu, M., Yıldırım, T. ve Çetin, T. (2010). Değer eğitimi yöntemlerine uygun geliştirilen çevre eğitimi etkinliğinin, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 231-248.

Taştan, M. (2008). *Türkiye'de kamu ve özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel değerleri ile okulun örgütsel değerleri arasındaki uyum düzeyi, iş doyumu ve algılanan sosyal destek ile ilişkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 227-259.

Vuran, S. ve Başal, M. (2005a). *Öykü demeti 1 kaynaştırma sınıfları için özel gereksinimli çocukları anlatan öyküler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Vuran, S. ve Başal, M. (2005b). *Öykü demeti 2 kaynaştırma sınıfları için özel gereksinimli çocukları anlatan öyküler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yazıcı, K. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36 (159), 165-178.

Yıldırım, Y., Demir, R. ve Kaya, E. (2011). Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre bir ilköğretim okulunun kurumsal değerlerinin belirlenmesi; Öğretmen ve öğrencilerin sahip oldukları değerlerin farklı olma nedenlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Sempozyumu bildiri özetleri kitabı* içinde (s. 20). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

EKLER**Ek 1.***Gözlem Formu Tablosu*

Gözlem maddeleri	1. Gözlemci	2. Gözlemci	Gözlemciler Arası Güvenirlilik %
İtaat			
Otonomi			
Düzenlilik			
Kendine Güven			
Düşüncelilik			
Hırslılık			
Adil Olma			
Sosyal Eşitlik			
Bağlayıcı olma			
Denemeye Açıklık			
Demokratiklik			
Tedbirlilik			
Sevgi			
Saygı			
Hoşgörü			
Okul Kurallarına Uyma			
Doğruluk			
Özsaygı			
Empati			
Farkındalık			
Sosyal Sorumluluk			
Yardıms severlik			
Eşitlik			
Nezaket			
Sıra Alma			
Girişim			
Açıklık			
İtaat			
İş birliği			
Uyum Sağlama			
Girişim			
Nezaket			
Gelişme			
Yaratıcılık			
Açık Görüşlülük			
Formallik			

Not: Bu gözlem formu Güney (2010); Taştan (2008); Turan ve Aktan'dan (2008) derlenmiştir.